MOKYMOSI VEIKLŲ BE KOMPIUTERIO RINKINYS

Melagingos naujienos ir dezinformacija

Šioje veikloje suaugusieji besimokantieji ne tik atpažįsta melagingas naujienas, bet ir mažose grupėse sukuria savo pačių melagingų naujienų istorijas. Jie pristato jas kitiems, kurie bando atspėti, kas netiesa ir kodėl. Suaugusieji besimokantieji nagrinėja, kaip kuriamos melagingos naujienos, kas daro klaidinančią informaciją įtikinamą ir kaip emocinga kalba bei neaiškūs faktai gali paveikti žmones. Atlikę veiklą suaugusieji besimokantieji geriau supranta, kaip atpažinti klaidinančią informaciją ir kodėl svarbu kritiškai vertinti informaciją prieš ja patikint ar ja dalijantis.

Tikslinė grupė:

☑ Žemos kvalifikacijos suaugusieji, kurių skaitmeninės kompetencijos menkos
☑ Žemos kvalifikacijos suaugusieji, kurie yra įgiję ribotą formalųjį išsilavinimą ar kvalifikaciją
☑ Žemos kvalifikacijos suaugusieji, retai dalyvaujantys mokymosi visą gyvenimą veiklose ar mokymuose

Mokymosi tikslai

Šios veiklos metu suaugusieji besimokantieji ugdys gebėjimus:

- atpažinti melagingose naujienose naudojamus dėsningumus, tokius kaip emocinga kalba ir perdėjimas;
- dirbti mažose grupėse, analizuoti ir kurti paprastus naujienų pasakojimus;
- suskaidyti paprastą naujienų istoriją į pagrindinius elementus;
- nustatyti, kas daro informaciją įtikinamą ar klaidinančią;
- sukurti paprastą melagingos naujienos pavyzdį;
- paaiškinti, kodėl informaciją reikėtų kritiškai įvertinti prieš ja dalijantis ar ja patikint;
- apmąstyti, kaip melagingos naujienos ir dezinformacija gali paveikti žmones ir visuomenę.

Co-funded by the European Union

CC BY NC SA

Šis projektas bendrai finansuotas Europos Komisijos programos „ERASMUS+“ lėšomis. Šiame leidinyje pateikiama tik autorių nuomonė. Nei Europos Komisija, nei SEPIE negali būti laikomos atsakingomis už šiame leidinyje pateiktos informacijos naudojimą.

Tema

Informacinio raštingumo kompetencijos

Trukmė

90–120 minučių

Lygis

Pažengusiųjų

Taikomi informatinio mąstymo principai

☑ Dekompozicija

☑ Šablonų atpažinimas
☑ Abstrakcija
☑ Algoritminis mąstymas

Metodas

☑ Žaidybinimas
☑ Mokymasis sprendžiant iššūkius
☑ Bendradarbiavimu grįstas mokymasis
☐ Patirtinis mokymasis

Kompetencijų sritys

a) Inovacijų kompetencijos

- ☑ Kūrybiškumas
- ☑ Kritinis mąstymas
- ☑ Problemų sprendimas
- ☑ Bendravimas
- ☑ Bendradarbiavimas

b) Informacinio raštingumo kompetencijos

- ☑ Gebėjimas rasti, suprasti ir kritiškai analizuoti informaciją
- ☑ Skaitmeninio ir vaizdinio turinio interpretavimas
- ☑ Žiniasklaidos įtakos ir šališkumo suvokimas

c) Gyvenimo ir karjeros kompetencijos

- ☑ Lankstumas ir gebėjimas prisitaikyti
- ☑ Iniciatyvumas ir savarankiškumas
- ☑ Socialumas ir tarpkultūrinė kompetencija
- ☑ Produktyvumas
- ☑ Lyderystė ir atsakomybė

Mokymosi rezultatai

Atlikę veiklą suaugusieji besimokantieji geba:

- nustatyti klaidinančius informacijos elementus;
- sukurti paprastą melagingos naujienos pavyzdį ir pritaikyti klaidinančios komunikacijos būdus;
- atpažinti emocingą kalbą ar perdėtus teiginius naujienų pasakojimuose;
- paaiškinti, kodėl kai kuria informacija negalima pasitikėti;
- apmąstyti, kaip melagingos naujienos plinta ir daro įtaką nuomonėms;
- dalyvauti bendrose diskusijose apie informacijos patikimumą.

Fasilitatoriaus užrašai

- Priemonės
- atspausdinti tikrų ir melagingų naujienų antraščių pavyzdžiai;
- Popieriaus lapai
- Žymekliai ar rašikliai

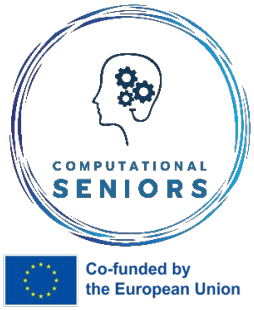
- Lipnūs lapeliai
- Balsavimo kortelės

Rekomendacijos fasilitatoriui

- Skatinkite kūrybiškumą, kartu išlaikydami pavyzdžius paprastus ir suprantamus.
- Venkite politiškai jautrių, diskriminuojančių ar prieštaringų temų.
- Sutelkite dėmesį į mokymąsi ir kritinį apmąstymą, o ne į nuomonių vertinimą.
- Naudokite aiškią ir paprastą kalbą.
- Padėkite suaugusiesiems besimokantiesiems, kurie jaučiasi nesaugiai ar nepatogiai kalbėdami grupėse.
- Rinkitės pavyzdžius, susijusius su suaugusiesiems besimokantiesiems pažįstamomis kasdienio gyvenimo situacijomis.

Pritaikymas skirtingiems dalyvių poreikiams

- Leiskite suaugusiesiems besimokantiesiems paaiškinti idėjas žodžiu, jei rašyti sunku.
- Prireikus spausdinkite tekstą didesniu šriftu.
- Naudokite vaizdinius pavyzdžius ir simbolius, padedančius suprasti.
- Užtikrinkite, kad visi grupės nariai aktyviai dalyvautų.

Co-funded by
the European Union

1 žingsnis. Dekompozicija

Suaugusiųjų besimokančiųjų prašoma:

- suskaidyti naujienų istoriją į dalis (antraštę, žinutę, detales, šaltinį);
- nustatyti, apie ką yra istorija;
- suprasti, kaip struktūruota informacija;
- aptarti, kurios dalys pritraukia daugiausia dėmesio.

Žaidybinimo elementas

Suaugusieji besimokantieji įvertina pasakojimus pasirinkdami paprastus balsavimo variantus (1 priedas):

- „Tikra“;
- „Netikra“;
- „Sunku nustatyti“.

Integruotas kūrimo elementas

Kokia informacija jums atrodytų įtikinama? Suaugusieji besimokantieji pradeda kurti savo melagingos naujienos idėją, pasirinkdami:

- temą;
- antraštę;
- trumpą žinutę.

Fasilitatoriaus pagalba

Fasilitatorius gali klausti: „Kokia pagrindinė žinutė?“, „Kuri dalis pirmiausia pritraukia dėmesį?“, „Ar antraštė atitinka informaciją?“

Šis žingsnis padeda suaugusiesiems besimokantiesiems suskaidyti naujienų istoriją į aiškias ir suvaldomas dalis, palengvindamas informacijos struktūros supratimą.

2 žingsnis. Šablonų atpažinimas

Suaugusieji besimokantieji analizuoja melagingų naujienų pavyzdžius ir lygina juos su patikimesnės informacijos pavyzdžiais.

Jų prašoma nustatyti dėsningumus, dažnai naudojamus melagingose naujienose, tokius kaip:

- emocingą kalbą;
- šokiruojančias antraštes;
- perdėjimą;
- neaiškius faktus;
- trūkstamus šaltinius;
- raginimą skubėti;

- nerealius teiginius.

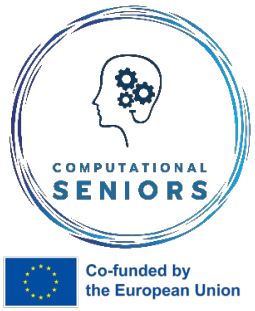
Atpažinti, kas daro melagingas naujienas patrauklias ar įtikinamas.
Nustatyti panašumus skirtinguose melagingų naujienų pavyzdžiuose.

Žaidybinimo elementas
Suaugusieji besimokantieji balsuoja, ar pavyzdžiai yra:

- „Tikri“;
- „Netikri“;
- „Sunku nustatyti“.

Integruotas kūrimo elementas
Suaugusieji besimokantieji patobulina savo melagingos naujienos istoriją, pridėdami atpažintus dėsningumus, pavyzdžiui:

- emocingesnę kalbą;
- perdėtus teiginius;
- neaiškius informacijos šaltinius.

Fasilitatoriaus pagalba
Fasilitatorius gali klausti: „Kas atrodo įtartina?“, „Kodėl žmonės galėtų tuo patikėti?“, „Kokie dėsningumai pasireiškia keliuose pavyzdžiuose?“
Šis žingsnis padeda suaugusiesiems besimokantiesiems atpažinti dėsningumus melagingose naujienose, palengvindamas klaidinančios informacijos atpažinimą realiame gyvenime.

3 žingsnis. Abstrakcija

Suaugusieji besimokantieji sutelkia dėmesį į pagrindinius elementus.

Jų prašoma:

- nustatyti, kas daro melagingas naujienas įtikinamas;
- nepaisyti mažiau svarbių detalių;
- sutelkti dėmesį į pagrindines klaidinimo technikas: emocinę įtaką, perdėjimą, neaiškius faktus ir įrodymų trūkumą;
- aptarti, kodėl žmonės kartais pasitiki melaginga informacija.

Žaidybinimo elementas
Grupės pasirenka, kas, jų manymu, yra „stipriausias triukas“, naudojamas melagingose naujienose.

Integruotas kūrimo ir pristatymo elementas
Suaugusieji besimokantieji užbaigia savo melagingų naujienų pasakojimus, pristato juos grupei ir paaiškina, kodėl žmonės galėtų jais patikėti.
Kiti suaugusieji besimokantieji bando nustatyti, kas klaidina, kokie dėsningumai pasikartoja ir kokią informaciją reikėtų kritiškai įvertinti.

Fasilitatoriaus pagalba
Fasilitatorius gali klausti: „Kodėl žmonės tuo tikėtų?“, „Kokios informacijos trūksta?“, „Kaip galėtume patikrinti, ar ši informacija tikra?“
Šis žingsnis padeda suaugusiesiems besimokantiesiems sutelkti dėmesį į svarbiausius melagingų naujienų elementus ir geriau suprasti, kaip veikia klaidinga informacija ir kaip ją atpažinti.

4 žingsnis. Algoritminis mąstymas

Suaugusieji besimokantieji supažindinami su paprastu nuosekliu procesu, skirtu patikrinti, ar informacija gali būti patikima, ar klaidinanti.

Dirbdami grupėse, suaugusieji besimokantieji sukuria paprastą „patikros algoritmą“, remdamiesi tokiais klausimais:

- Kas sukūrė informaciją?
- Ar šaltinis aiškus?
- Ar antrašte siekiama sukelti stiprias emocijas, ar joje perdedama?
- Ar pateikti faktai ar įrodymai?
- Ar informaciją galima patikrinti kitur?
- Ar šia informacija galima pasitikėti, ar ją reikėtų papildomai patikrinti?

Tada suaugusieji besimokantieji pritaiko savo patikros žingsnius veiklos metu sukurtiems melagingų naujienų pavyzdžiams.

Žaidybinimo elementas
Grupės apsikeičia melagingų naujienų pavyzdžiais ir išbando vienos kitų „patikros algoritmus“.

Fasilitatoriaus pagalba
Fasilitatorius klausia:
„Ką žmonės pirmiausia turėtų patikrinti?“
„Kas informaciją daro patikimesnę?“

„Ką turėtume daryti prieš dalydamiesi informacija internete?“

Šis žingsnis padeda suaugusiesiems besimokantiesiems suprasti, kad informacijos vertinimas gali vykti nuosekliai, žingsnis po žingsnio.

TIKRA

NETIKRA

SUNKU NUSTATYTI